HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

דאתו לידיה בטבלייהו וקסבר האי תנא מתנות שלא הורמו כמי שהורמו דמיין. ומשעת הרמה ואילך היינו מכי אתו לידיה אפילו בטבלייהו וא"ת אמאי לא משני דפשטא דברייתא דקתני פטור מן התשלומין היינו דאתו ליד כהן בטבלייהו וקסבר האי תנא מתנות שלא הורמו לאו כמי שהורמו דמיין ומש"ה פטור דאין לו לכהן אלא משעת הרמה ממש והוה ניחא דהוי לשון הרמה דוקא וי"ל דאי הוה מוקי לה הכי אז לא היה חדוש הדיוק כלל הא משעת הרמה ואילך משלם דהא פשיטא דמשלם כיון דאתו ליד כהן והורמו אבל השתא עיקר הברייתא משמיענו דמזיק מתנות כהונה או שאכלן פטור ודיוקא קמ"ל דאע"ג דאתו לידיה [6] בטבלייהו חייב דכמי שהורמו דמיין:

שאני התם דקא משתרשי ליה. דבמקום זה הניח לו המלך שאר ממון ואם תאמר מתנות כהונה כשאכלם משתרשי ליה שבמקום זה לא אכל דבר אחר ואמאי פטור וי"ל דאע"ג דאתו לאתנסו בית המלך גרנו דתחתיהן לא לקח משלו אבל באכלו אפשר דלא משתרשי ליה שהיה מתענה:

הכי גרס' בפי' ר"ח שבעה נכסי כהן. ולא חשיב הכא כל כ"ד מתנות כהונה דחשיב לקמן בפירקין (דף קלג:) דלא חשיב הכא אלא הנך דאסורים לזרים והם ממון כהן והא דחשיב מתנות אע"פ שמותרות לזרים משום דטבלי ודמו לתרומה כדאמר לקמן (קלב:) אע"ג דלית הלכתא הכי היינו דלא הוי כאוכל טבלים אבל מ"מ איסורא איכא לאכול מבהמה שלא הורמה מתנותיה מ"ל לא חשיב אלא מידי דבר אכילה והא דלא חשיב בכור משום דאכתי לאו בר אכילה הוא שלריך שחיטה: **מעשר** עני המתחלק בתוך הבית. דוקא נקט המתחלק בתוך הבית דשני דיני מעשר הם אחד מתחלק תוך הבית ואחד מתחלק בתוך הגרנות כדמשמע בפ"ב דנדרים (דף פד:) ואותו המתחלק תוך הגרנות אין לבעלים בו טובת הנאה אלא באותו המתחלק בתוך הבית ובספרי מפרש להו מקראי כתוב אחד אומר מקצה שלש שנים תוציא את כל מעשר תבואתך והנחת אצלך להניחו בגורן ובאין עניים ונוטלין אותו וכתוב אחד אומר כי תכלה לעשר וגו' ונתת ללוי וגו' אצלך בתוך הבית מחלקו מדכתיב [מ] והנחת הא כילד עד הפסח שהוא זמן גשמים ואם מניחו בחוץ נפסד מחלקו בתוך ביתו וזה מעשר עני המתחלק בתוך הבית מכאן ואילך שהוא ימי הקיץ מניחו בחוץ בגרנות ועניים באים ונוטלין אותו: **יש** בו טובת הנאה לבעלים. נראה דדבר שיש בו טובת הנאה לבעלים אפילו בא עני ולקחו מוציאין מידו ודבר שאין בו טובת הנאה לבעלים לקחו אין מוציאין מידו ומיהו אם לא לקחו ובא עני ושאלו ממנו אם ירצה לא יתן לו דקרי ליה לעיל ממון שאין לו תובעין ואם היה צריך ליתנו לתובעו מ"כ הוי יש לו תובעין: **גמר** אחריך אחריך מזית. ואע"ג דאלטריכו למכתב ולא הוי מופנה גלוי מילתא בעלמא הוא דכמו שיש בזה אחריך פאה ה"נ יש בזה אחריך פאה ולאו ג"ש ממש היא אי נמי מדכתיב שכחה בלשון אחריך ש"מ לג"ש אתא וע"ע למה לא גמרינן בג"ש דאחריך דלהוי פרט בזית כמו בכרם ונהי דלענין עוללות לא אפשר למילף באילן דלא שייך ביה איזהו עוללות כל שאין לו לא כתף ולא נטף: כגון

דאתו לידיה בטבלייהו וקסבר האי תנא מתנות שלא הורמו כמי שהורמו דמיין תא שמע [6] אהרי שאנסו בית המלך גרנו אם בחובו חייב לעשר אם [3] באנפרות פטור מלעשר שאני התם דקא משתרשי ליה תא שמע [3] אמר לו מכור לי בני מעיה של פרה והיה בהן מתנות כהונה נותנן לכהן ואינו מנכה לו מן הדמים לקח הימנו במשקל נותנן לכהן ומנכה לו מן הדמים אמאי ליהוי כמזיק מתנות כהונה או שאכלן שאני התם דאיתנהו בעיניהו ת"ש תשעה נכסי כהן תרומה ותרומת מעשר וחלה ראשית הגז ומתנות והדמאי והבכורים והקרן והחומש למאי לאו להוציאן בדיינין לא [7] לכדתנן למה אמרו נכסי כהן [2] שקונה בהן עבדים וקרקעות ובהמה טמאה ובעל חוב נוטלן בחובו ואשה בכתובתה וספר תורה ההוא ליואה דהוה חטף מתנתא אתו אמרו ליה לרב אמר להו לא מסתייה דלא שקלינן מיניה אלא מיחטף נמי חטיף ורב [8] אי איקרו עם משקל נמי לשקול מינייהו אי לא איקרו עם רחמנא פטרינהו [2] מספקא ליה אי איקרו עם אי לא איקרו עם יתיב רב פפא וקאמר לה להא שמעתא איתיביה רב אידי בר אבין לרב פפא [9] ארבע [4] מתנות עניים שבכרם הפרט והעוללות והשכחה והפאה ושלש שבתבואה הלקט והשכחה והפאה שנים שבאילן השכחה והפאה [5] כולן אין בהם טובת הנאה לבעלים ואפילו עני שבישראל מוציאין מידו [1] מעשר עני המתחלק בתוך ביתו יש בו טובת הנאה לבעלים ואפי' עני שבישראל מוציאין אותו מידו ושאר מתנות כהונה כגון הזרוע והלחיים והקבה אין מוציאין אותן [1] (מידו) לא מכהן לכהן ולא מלוי ללוי ארבע מתנות שבכרם הפרט והעוללות והשכחה והפאה דכתיב [1] וכרמך לא תעולל ופרט כרמך לא תלקט וכתיב [2] כי תבצור כרמך לא תעולל אחריך אמר ר' לוי אחריך זו שכחה פאה גמר אחריך אחריך מזית דכתיב [3] כי תחבוט זיתך לא תפאר אחריך ותנא דבי ר' ישמעאל שלא תטול תפארתו ממנו שלשה שבתבואה הלקט

השכחה

חטיף מסתפא. כשהיו התינוקות מוליכין הזרוע והלחיים והקבה לכהן חוטפם מידיהם: **לא מסתייה.** לא די דכשהוא שוחט את בהמתו אין אנו כופין אותו לתת מתנות לכהן אחר: **אלא מיחטף נמי חטיף.** בתמיה: **ורב.** מאי דעתיה דאמר לא מסתייה דלא שקלינן מינייה דמשמע שהיינו יכולין לכופו לכך ומנגענין אנו: **אי איקרו עם נשקול מיניה.** דהא מאת העם מאת זובחי הזבח כתיב (דברים יח) ואי לא איקרו עם רחמנא פטריה ומאי טיבותא עבדינן גבייהו: **מספקא ליה.** לרב ומשום ספיקא פטר ליה דהמוליא מחבירו עליו הראיה: **להא שמעתא.** דרב דמספקא ליה: **ד' מתנות עניים.** הנוהגות בכרם ואלו הן: **הפרט והעוללות.** כדכתיב (ויקרא יט) וכרמך לא תעולל ופרט כרמך לא תלקט ובמס' פאה (פ"ז מ"ד) מפורש איזו היא עוללות כל שאין לה לא כתף ולא נטף: והשכחה

מסורת הש"ס

[6] [גיטין מד.], [3] [פי' שלקח אנס עובד כוכבים בשוגג שלא כדין. עיין ועי' בפרש"י], [3] לקמן קלב., [7] בכורים פ"ג מי"ב, [8] תוספתא דפאה פ"ב הי"ג, [1] רש"ל מ"ז, [1] ל"ל שנשבע. רש"ל, [8] [במדבר ה], [9] [ב"ק קט.], [4] [במדבר ה], [5] [שם], [1] בפ"א: לשכר, [מ] ל"ל ומתת,

תורה אור השלם

1. וְכַרְמְךָ לֹא תְעוֹלֵל וּפֶרֶט כַּרְמְךָ לֹא תְלַקֵּט לְעָנִי וְלַגֵּר תַּעֲזֹב אֹתָם אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם:
ויקרא יט י

2. כִּי תִבְצֹר כַּרְמְךָ לֹא תְעוֹלֵל אַחֲרֶיךָ לַגֵּר לְיָתוֹם וְלָאַלְמָנָה יִהְיֶה:
דברים כד כא

3. כִּי תַחְבֹּט זֵיתֶךָ לֹא תְפָאֵר אַחֲרֶיךָ לַגֵּר לְיָתוֹם וְלָאַלְמָנָה יִהְיֶה:
דברים כד כ

גליון הש"ם

גמ' אי איקרו עם. עי' שבועות דף יד ע"א תוס' ד"ה כולן:

מוסף רש"י

חייב לעשר. עליה, דהוי כמוכר (גיטין מד.). נותנן. לוקח, לכהן. ואין הטעם מנכה לו כלום, לפי שלא מכר לו את המתנות מסתמא (לקמן קלח: וכעי"ז ב"ק קטו.). לקח הימנו במשקל. להשתא ולאי זבין ליה (לקמן שם). ומנכה לו מן הדמים. משגשמטה זכו הכהנים במתנותיהם והדין על הטבח (שם). באנפרות. הפסד (שם).

עין משפט נר מצוה

א [ממי' פ"ו מהלכות מעשר הלכה י]:

טז ב ממי' פ"ד מהל' בכורים הל' י"ד ופ"א מהל' בכורות הל' ג קמג עשין קמב ריא טוש"ע י"ד סי' סא סעיף יג וסי' שו סעיף ו:

טז ג ממי' פ"ט מהל' בכורים הל' ח טוש"ע י"ד סי' סא סעיף כג:

יז ד ממי' פ"א מהלכות מתנות עניים הל' ז:

יח ה ממי' שם הלכה ח: ו ממי' שם פ"ו הל' י:

שיטה מקובצת

[6] בטבלייהו חייב דכמי שהורמו דמיין ועוד י"ל דאתו לידיה בטבלייהו וקסבר מתנות שלא הורמו כמי שהורמו דמיין הלכך אם אכלן אחר הרמה חייב שכבר זכה בהן הכהן ואם קודם הרמה פטור דגזירת הכתוב דאין לו בהן אלא משעת הרמה ואילך עד שהוברר חלק של כהן ומיהו אחר הרמה אתניא הא דאתא לידיה שזכה בהן הכהן וממונו הוא. הרא"ש ז"ל: